

DOI: 10.4467/29567610PIB.25.007.21865

dr Mariusz Michalski

Wyższa Szkoła Kształcenia Zawodowego we Wrocławiu

ORCID: 0000-0002-2268-9537

e-mail: m.michalski@opoczta.pl

OCHRONA BEZPIECZEŃSTWA I PORZĄDKU PUBLICZNEGO PRZEZ FUNKCJONARIUSZY POLICJI W KONTEKŚCIE WYBRANYCH PRZEPISÓW DOTYCZĄCYCH ICH OCHRONY PRAWNEJ

PROTECTION OF SAFETY AND ORDER PUBLIC BY POLICE OFFICERS IN THE CONTEXT OF SELECTED LEGISLATION ON THEIR LEGAL PROTECTION

Streszczenie

Celem artykułu jest koncepcyjna analiza wybranych przepisów prawnych dotyczących ochrony prawnej funkcjonariuszy Policji, w szczególności w kontekście ich bezpieczeństwa osobistego. Autor podejmuje próbę oceny wpływu tych regulacji na realizację przez Policję zadań związanych z utrzymaniem ładu, bezpieczeństwa i porządku publicznego.

W opracowaniu zastosowano metodę analizy dogmatycznoprawnej oraz studia przypadków orzecznictwa sądowego. Przeprowadzono analizę przepisów Kodeksu karnego, w szczególności art. 222 i 223 k.k., w odniesieniu do przestępstw naruszenia nietykalności cielesnej funkcjonariusza oraz czynnej napaści na jego osobę. Uwzględniono także stanowiska doktryny oraz wybrane wyroki sądów powszechnych i Sądu Najwyższego.

Analiza wykazała, że obowiązujące przepisy prawne zapewniają funkcjonariuszom Policji formalną ochronę prawną, która jest niezbędna dla skutecznego wykonywania przez nich obowiązków służbowych. Stwierdzono również istnienie luk interpretacyjnych i niejedności w orzecznictwie, szczególnie w odniesieniu do zakresu pojęć takich jak „czynna napad” czy „przybrany do pomocy”. Zidentyfikowano również potrzebę dokładniejszego doprecyzowania normatywnego ochrony osobistej funkcjonariuszy.

W kontekście dynamicznie zmieniających się warunków społeczno-prawnych konieczne jest dalsze doskonalenie systemu ochrony prawnej funkcjonariuszy Policji.

Zasadne wydaje się wprowadzenie zmian legislacyjnych zmierzających do wzmocnienia ich bezpieczeństwa osobistego, przy jednoczesnym poszanowaniu praw obywatelskich. Proponowane działania mogą przyczynić się do zwiększenia skuteczności działań Policji oraz wzmocnienia zaufania społecznego wobec instytucji państwowych.

Słowa kluczowe: czynna napaść na policjanta, naruszenie nietykalności cielesnej policjanta, bezpieczeństwo osobiste policjantów, bezpieczeństwo personalne, ochrona prawna funkcjonariusza Policji

Summary

The purpose of the article is a conceptual analysis of selected legal regulations on the legal protection of police officers, particularly in the context of their personal safety. The author attempts to assess the impact of these regulations on the implementation by the Police of tasks related to the maintenance of order, security and public order. The study uses the method of dogmatic-legal analysis and case studies of judicial decisions. An analysis of the provisions of the Criminal Code, particularly Articles 222 and 223 of the Criminal Code, was carried out with regard to the crimes of violation of an officer's bodily integrity and active assault on his person. The positions of the doctrine and selected judgments of common courts and the Supreme Court were also taken into account. The analysis showed that the current legislation provides police officers with formal legal protection, which is necessary for their effective performance of their official duties. It also found that there are gaps in interpretation and inconsistencies in case law, particularly with regard to the scope of concepts such as "active assault" and "assailant." The need for more precise normative clarification of officers' personal protection was also identified. In the context of dynamically changing socio-legal conditions, it is necessary to further improve the system of legal protection of police officers. It seems reasonable to introduce legislative changes aimed at strengthening their personal safety, while respecting civil rights. The proposed measures can contribute to increasing the effectiveness of the Police and strengthening public confidence in state institutions.

Keywords: active assault on a police officer, violation of bodily integrity of a police officer, personal safety of police officers, personnel security, legal protection of a police officer

Wstęp

Współczesne realia społeczno-prawne stawiają przed funkcjonariuszami policji zadanie polegające nie tylko na egzekwowaniu przepisów, ale również zapewnieniu utrzymania ładu, bezpieczeństwa i porządku publicznego w dynamicznie zmieniającym się środowisku. W związku z rosnącą złożonością wyzwań społecznych oraz koniecznością szybkiego reagowania na zagrożenia, prawidłowe funkcjonowanie organów ścigania nabiera szczególnego znaczenia. Kluczową rolę w tym procesie odgrywają przepisy regulujące ochronę prawną funkcjonariuszy, które mają na celu nie tylko zabezpieczenie ich działań w ramach wykonywania obowiązków służbowych, ale również ochronę ich praw i godności osobistej.

Niniejszy artykuł stanowi próbę kompleksowej analizy wybranych przepisów dotyczących ochrony prawnej funkcjonariuszy policji oraz ich wpływu na efektywność i jakość wykonywanych działań w zakresie utrzymania ładu, bezpieczeństwa i porządku publicznego. Podjęcie tego zagadnienia jest uzasadnione zarówno z perspektywy teoretycznej, jak i praktycznej – z jednej strony umożliwia pogłębienie rozważań nad granicami interwencji i ochroną praw obywatelskich, z drugiej zaś stanowi odpowiedź na aktualne wyzwania związane z koniecznością zapewnienia bezpieczeństwa społecznego w sposób zgodny z zasadami praworządności.

Artykuł został podzielony na trzy zasadnicze części. Pierwsza z nich dotyczy roli policji jako organu administracji publicznej w aspekcie szeroko rozumianego bezpieczeństwa, kolejna zaś odnosi się do problematyki ochrony prawnej funkcjonariuszy policji, uwzględniając zarówno doktrynalne, jak i orzecznicze podejścia do zagadnienia. W części tej zostanie przedstawiona szczegółowa analiza wybranych regulacji prawnych w zakresie odnoszącym się do przestępstw polegających na naruszeniu nietykalności cielesnej funkcjonariusza lub też czynnej napaści na jego osobę, ze szczególnym uwzględnieniem ich praktycznego zastosowania oraz interpretacji w kontekście działań policji. Trzecia część artykułu zawiera natomiast refleksje nad możliwymi kierunkami reform legislacyjnych, które mogłyby przyczynić się do jeszcze skuteczniejszego funkcjonowania policji, przy jednoczesnym poszanowaniu praw obywatelskich.

Celem przeprowadzonych badań teoretycznych zawartych w niniejszym artykule jest nie tylko przedstawienie aktualnego stanu prawnego, ale również wskazanie obszarów wymagających dalszych modyfikacji, aby równowaga między efektywnością działań służbowych a ochroną praw funkcjonariuszy, mogła być jeszcze lepiej realizowana. W rezultacie, przeprowadzona analiza, mam nadzieję, przyczyni się do pogłębienia dyskusji na temat roli ochrony prawnej w kształtowaniu współczesnej polityki bezpieczeństwa publicznego oraz do sformułowania rekomendacji mogących wpłynąć na rozwój tej dziedziny w przyszłości.

Bezpieczeństwo i porządek publiczny w kontekście zadań realizowanych przez Policję

Policja odgrywa fundamentalną rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa wewnętrznego państwa. Jej zadania obejmują nie tylko egzekwowanie prawa i utrzymywanie porządku publicznego, ale także zapobieganie przestępczości, ochronę obywateli oraz reagowanie na zagrożenia wewnętrzne i kryzysy. W dobie dynamicznych zmian społecznych i technologicznych funkcjonariusze muszą dostosowywać swoje działania do nowych wyzwań, takich jak cyberprzestępczość, terroryzm czy zagrożenia hybrydowe. W niniejszej części omówiono znaczenie Policji w systemie bezpieczeństwa państwa, jej funkcje oraz kompetencje.

Jeden z podstawowych elementów kształtujących charakter państwa stanowi niewątpliwie możliwość funkcjonowania społeczeństwa w poczuciu bezpieczeństwa. Niewątpliwie, aby przedmiotowy cel był realizowany, ważnym jest właściwe funkcjonowanie organów do tego powołanych, mających na celu chronić ład, bezpieczeństwo i porządek publiczny. Policja w zakresie swoich zadań ustawowych została powołana do realizacji między innymi zadań wynikających z tego zakresu. Jak wskazuje się w literaturze, całość bezpieczeństwa państwa obejmuje aspekty wewnętrzne i zewnętrzne. W odniesieniu do państwa, których źródeł czynników destrukcyjnych należy upatrywać zarówno na zewnątrz, jak i wewnątrz, pozwala wyodrębnić kategorie bezpieczeństwa, w postaci bezpieczeństwa zewnętrznego i wewnętrznego, przy czym definiując bezpieczeństwo zewnętrzne, można sprowadzić do równowagi pomiędzy zagrożeniami wywołanymi różnorodnymi czynnikami zewnętrznymi, jak m.in.: reżimy autokratyczne, terroryzm międzynarodowy, przestępczość międzynarodowa¹. Jedno z pojęć w zakresie definiowania, czym jest bezpieczeństwo wskazuje, iż jest ono kojarzone z nieistnieniem zagrożeń mogących zakłócić zwykłe funkcjonowanie danego podmiotu bądź społeczności. Jednakże z uwagi na fakt, że termin ten ma charakter niedookreślony oraz znaczeniowo jest dość rozległy, jego definiowanie podlega stałej ewolucji, nie tylko w aspekcie istoty, ale także w odniesieniu do jego zakresu. W dalszej części podkreśla się, iż ma ono charakter szczególny. Odnosi się do rozwoju państwa oraz oddziaływania jego struktur względem siebie. Jego znaczenie stale wzrasta, przede wszystkim na skutek wpływu licznych czynników. Do czynników tych zaliczamy zacieśniającą się integrację polityczno-gospodarczą państw, ożywiony postęp cywilizacyjny, implementację szeregu rozwiązań opartych na zaawansowanych technologiach teleinformatycznych. Miarę tego stanu stanowią pojawiające się różnego rodzaju zagrożenia, ich struktura oraz częstotliwość występowania, których sama dynamika jest uzależniona od wielu różnych determinant (np.: zaawansowania

1 Por. K. Rajchel (red.), *Administracja bezpieczeństwa i porządku publicznego ze szczególnym uwzględnieniem aspektów prawno-organizacyjnych Policji*, Warszawa 2009, s. 28–29.

technologicznego, stanu gospodarki, społecznej świadomości prawa, itp.)². Dla przyjętych w artykule rozważań ważnym jest również to, iż wyróżnia się kilka rodzajów bezpieczeństwa wewnętrznego. Najbardziej charakterystyczną kategorię stanowi bezpieczeństwo publiczne, wykazujące ścisły związek z zadaniami publicznymi³. Ważne znaczenie w tej mierze mają interpretacje A. Babińskiego, który w swoich rozważaniach wskazuje, iż bezpieczeństwo publiczne odnosi się do spokoju i porządku publicznego. Jednocześnie bezpieczeństwo publiczne odnosi się także do zapewnienia bezpieczeństwa w komunikacji, w ruchu drogowym, kolejowym, wodnym oraz powietrznym. Niewątpliwie w kontekście rozpatrywanej problematyki dotyczącej zapewnienia ładu, bezpieczeństwa i porządku publicznego przez funkcjonariuszy policji, tak zdefiniowana ochrona szeroko rozumianego bezpieczeństwa publicznego, ma istotne znaczenie. Autor we wskazywanej przez siebie koncepcji interpretacji bezpieczeństwa publicznego wskazuje również, iż należy je postrzegać w kontekście braku zagrożeń, które to są związane z katastrofami, klęskami żywiołowymi oraz epidemiami. Koniec rozważań autora w tym zakresie stanowi podsumowanie, że niewątpliwie bezpieczeństwo publiczne to także brak zagrożenia odnoszącego się do działań przestępczych człowieka, które są skierowane przeciwko życiu i zdrowiu jednostki lub przeciwko mieniu⁴. Jednocześnie jak wskazuje S. Pikulski w swoim artykule pt: *Podstawowe zagadnienia bezpieczeństwa publicznego*, pojęcie bezpieczeństwa publicznego wiąże się ze sprawnie uporządkowanym stanem rzeczy. Stan ten może być zakłócony przez pojedyncze osoby lub grupy osób. Jednocześnie autor wskazuje, że zakłócenia te mogą występować jako wykroczenia lub przestępstwa⁵. Niewątpliwie Policja została powołana jako podstawowy organ do przeciwdziałania oraz ścigania i wykrywania przestępstw i ich sprawców. Zadania ustawowe Policji w sposób wymierny pozwalają na realizowanie właśnie funkcji pozwalających na zapewnienie ładu, bezpieczeństwa i porządku publicznego. Dla realizacji powyższych zadań, w kontekście przeciwdziałania przestępstwom i wykroczeniom, ważna jest ochrona bezpieczeństwa personalnego funkcjonariuszy realizujących te zadania. Wracając do fenomenu bezpieczeństwa, w ujęciu ochrony ładu, bezpieczeństwa i porządku publicznego, ważna jest następująca konstatacja, iż państwo jest bezpieczne wewnętrznie, gdy ma zabezpieczony porządek prawny i publiczny. W przedmiotowych rozważaniach wskazuje się również, że bezpieczeństwo to jest zapewnione, gdy państwo chroni swoje interesy przed wszelkimi próbami ich zakłócenia⁶. Jednocześnie w literaturze wyrażane jest stanowisko, iż

2 M. Jurgilewicz, Środki przymusu bezpośredniego i broń palna. Użycie lub wykorzystanie w ochronie bezpieczeństwa wewnętrznego, Warszawa 2015, s. 11.

3 M. Lisicki, Zarządzanie bezpieczeństwem publicznym, Warszawa 2011, s. 38.

4 A. Babiński, W poszukiwaniu definicji bezpieczeństwa w Polsce, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy” 2020, nr 35/2, s. 104.

5 S. Pikulski, Podstawowe zagadnienia bezpieczeństwa publicznego, [w:] Prawne i administracyjne aspekty bezpieczeństwa osób i porządku publicznego w okresie transformacji ustrojowo-gospodarczej. Materiały z konferencji naukowej Mierki 26–27 października 2000, pod redakcją W. Bednarka, S. Pikulskiego, Olsztyn 2000, s. 101. Por. S. Pikulski, Karnomaterialne i kryminologiczne aspekty bezpieczeństwa państwa, Warszawa 1996, s. 75 i n.

6 W. Kitler, Bezpieczeństwo wewnętrzne w świetle współczesnych wyzwań teorii i praktyki problemu w: Wiedza obronna 2023, Vol. 282 No. 1, str. 122.

mówiąc o ochronie bezpieczeństwa i porządku publicznego, należy zagadnienie to rozpatrywać w kontekście wszelkich urządzeń prawnych, organizacyjnych, jak również technicznych, które pozostają w dyspozycji państwa. Urządzenia te służą zapewnieniu bezpieczeństwa państwa, warunków jego ustroju, jak również jego trwałości. W dalszej części rozważań wskazuje się również, iż niniejsze urządzenia prawne dotyczą również elementów odnoszących się do ochrony zasad konstytucyjnych, gdzie na szczególną uwagę zasługują zasady poszanowania prawa, w szczególności praw obywatelskich i współżycia społecznego oraz ochrona stosunków regulowanych normami moralnymi i zwyczajami⁷. Tak rozumiana ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego stanowi niewątpliwie jedno z najistotniejszych zadań publicznych. Zadanie to związane jest z organami władzy publicznej i jak wskazuje się w literaturze, ta funkcja państwa jest od dawna zakorzeniona w świadomości społecznej i intuicyjnie rozumiała⁸. W kontekście rozpatrywanej problematyki w literaturze również wskazuje się, że definiowanie pojęcia porządek publiczny odnosi się do realizacji zadań przez organy administracji publicznej oraz podmioty administrujące, w których te zadania wiążą się bezpośrednio z utrzymaniem porządku umożliwiającego funkcjonowanie i normalny rozwój życia w państwie. Jak wskazuje się w dalszej części przedmiotowe rozważania polegają na zapewnieniu właściwego stanu sanitarnego urządzeń użyteczności publicznej, utrzymaniu porządku na drogach publicznych, przestrzeganiu przepisów o stowarzyszeniach, zbiorach publicznych, rejestracji pojazdów, przepisach budowlanych, leśnych, łowieckich. Do zakresu tego pojęcia wchodzi również podejmowanie działań mających na celu przeciwdziałanie i zwalczanie alkoholizmu i narkomanii, zwalczanie skutków klęsk żywiołowych i epidemii, przestrzeganie przepisów o aktach stanu cywilnego, znaków granicznych, przestrzeganie określonej dyscypliny społecznej itp.⁹. Niewątpliwie tak zarysowane stanowisko poruszane w literaturze stanowi istotny element pozwalający na zdefiniowanie zagadnienia jakim jest porządek publiczny. Niewątpliwie w swojej treści jest ono bardzo szerokie, jak również swoim zakresem obejmuje wiele elementów istotnych z punktu interpretowania porządku publicznego. Jednocześnie bezpieczeństwo i porządek publiczny nie mogą odnosić się do sztywnych granic znaczeniowych niniejszych pojęć. W doktrynie wskazuje się, iż ustawodawca precyzując przepisy odnoszące się do porządku publicznego nie jest w stanie przewidzieć wszystkich możliwych zjawisk, tych odnoszących się do sfery publicznej. Dlatego też, zjawiska te mają charakter wysoce zmienny oraz pojawiają się jako negatywny skutek innowacyjnych działań człowieka¹⁰.

7 E. Ura, *Prawo administracyjne*, Warszawa 2010, s. 384.

8 P. Sarnecki, P. Czarny, *Kompetencje organów władzy publicznej w zakresie ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego*, w: *Bezpieczny obywatel – bezpieczne państwo*, red.nauk. J. Widacki, J. Czapska, Lublin 1998, s. 76.

9 E. Ura, *Prawo administracyjne*, Warszawa 2010, s. 385.

10 M. Jurgilewicz, *Cyberterroryzm jako forma zagrożenia bezpieczeństwa i porządku publicznego – rozważania na podstawie wybranych aktów prawnych*, [w:] *Cyberterroryzm. Nowe wyzwania XXI wieku*, praca zbiorowa pod redakcją T. Jemioly, J. Kisielnickiego, K. Rajchela, Warszawa 2009, s. 467 i n.

Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego jest jednym z najistotniejszych zadań publicznych. Niewątpliwie jest ona ściśle związana z władzą publiczną. Znajduje to swoje potwierdzenie w Konstytucji. Ten najwyższy w swoim znaczeniu akt prawny uznaje bezpieczeństwo i porządek publiczny za podstawowe wartości. W rozumieniu Konstytucji wartości te stanowią fundament funkcjonowania państwa i mają nadrzędną rolę w jego działalności¹¹. Zostało to wprost określone w art. 31 ust. 3 ustawy zasadniczej, który traktuje te wartości jako przesłankę umożliwiającą wprowadzenia ograniczeń w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw¹².

W kontekście rozważanej problematyki odnoszącej się do roli policji jako instytucji publicznej, w zakresie realizacji zadań ustawowych odnoszących się do bezpieczeństwa publicznego i porządku publicznego należy wskazać, że przedmiotowe terminy nie są terminami tożsamymi. W swoim zakresie definicyjnym i pojęciowym stanowią przykłady klauzul generalnych, gdzie zakres znaczeniowy obejmuje nie tylko regulację zachowań i stosunków społecznych ujętych w przepisach prawnych. Odnosi się również do ogólnie przyjętych norm społecznych czy moralnych. Mając na uwadze takie utożsamianie wraz z upływem czasu i dynamicznym rozwojem stosunków społecznych, a zwłaszcza uzasadnioną obawą współczesnych zagrożeń, należy rozpatrywać rzeczywistości określane poprzez przedmiotowe terminy w kontekście ich ochrony¹³. Na podstawie przywołanych powyżej rozważań odnoszących się do definiowania ładu i porządku publicznego można stwierdzić, że ochrona ładu, bezpieczeństwa i porządku publicznego jest jednym z kluczowych zadań funkcjonariuszy policji, która wymaga zarówno profesjonalizmu, jak i skutecznych narzędzi prawnych. Współczesne wyzwania, takie jak wzrost zagrożeń terrorystycznych, cyberprzestępczość czy dynamicznie zmieniające się środowisko społeczne, stawiają przed policją nowe zadania i konieczność adaptacji do zmieniających się warunków. Efektywna realizacja tych zadań wymaga nie tylko odpowiedniego przygotowania i wyszkolenia funkcjonariuszy, ale także współpracy z innymi służbami oraz społeczeństwem. Kluczowe znaczenie ma również wykorzystanie nowoczesnych technologii wspierających działania prewencyjne i interwencyjne.

Podsumowując, ochrona ładu i porządku publicznego jest procesem złożonym i wielowymiarowym, wymagającym równowagi między skutecznością działań a poszanowaniem praw obywateli. Stałe doskonalenie metod działania, modernizacja sprzętu oraz budowanie zaufania społecznego, to fundamenty skutecznej pracy policji w tym obszarze.

11 G. Kowalski, *Bezpieczeństwo państwa i porządek publiczny jako wartości konstytucyjne*, [w:] *Společno-moralna potreba bezpieczeństwa i porządku publicznego*, red. nauk. J. Świtka, M. Kuć, G. Gozdór, Lublin 2007, s. 87.

12 Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. z 2009 r., nr 114, poz. 94.

13 S. Pieprzny, *Administracja bezpieczeństwa i porządku publicznego*, Rzeszów 2008, s. 17.

Ochrona prawna funkcjonariuszy Policji w kontekście zachowań odnoszących się do naruszenia nietykalności cielesnej funkcjonariusza lub też czynnej napaści

W dzisiejszych czasach bezpieczeństwo funkcjonariuszy publicznych stanowi kluczowy element stabilności państwa oraz efektywności instytucji publicznych. Przepęstwa polegające na naruszeniu nietykalności cielesnej funkcjonariusza lub czynnej napaści na jego osobę, nie tylko naruszają integralność fizyczną, ale także podważają autorytet oraz zaufanie społeczne do organów państwowych. Z tego względu zagadnienie ochrony osób pełniących służbę publiczną nabiera szczególnego znaczenia w kontekście zarówno prewencyjnym, jak i represyjnym. W niniejszej części artykułu autor podjął próbę kompleksowej analizy wybranych regulacji prawnych, których celem jest ochrona funkcjonariuszy przed przestępczymi atakami w zakresie naruszenia nietykalności cielesnej lub też czynnej napaści w stosunku do funkcjonariusza policji. W rozważaniach skoncentrowano się na ocenie skuteczności obowiązujących przepisów, analizie istniejących luk legislacyjnych oraz interpretacji norm prawnych. W obliczu rosnącej liczby incydentów naruszających nietykalność cielesną funkcjonariuszy oraz zmieniających się uwarunkowań społeczno-politycznych, problematyka ta staje się nie tylko aktualna, ale i pilna. Przeprowadzona w drugiej części artykułu analiza, pozwoli na identyfikację obszarów wymagających reform oraz sformułowanie wniosków, które mogłyby przyczynić się do wzmocnienia mechanizmów ochrony funkcjonariuszy. W rezultacie, rozważania te przyczynią się do pogłębienia wiedzy na temat obowiązujących regulacji, ale również pozwolą na wskazanie kierunków, w których dalsze zmiany legislacyjne mogłyby przyczynić się do zwiększenia bezpieczeństwa funkcjonariuszy policji. Niewątpliwie analiza ta stanowić będzie wkład w debatę nad kształtowaniem systemu prawnego, który musi sprostać wyzwaniom współczesności, chroniąc zarówno funkcjonariuszy, jak i fundamenty demokratycznego państwa prawa.

W kontekście bezpieczeństwa osobistego policjantów w zakresie omawianego przestępstwa polegającego na naruszeniu ich nietykalności cielesnej, na początku rozważań należy wskazać, że przedmiotowe przestępstwo odnosi się do stwarzania zagrożenia dla toku wykonywania czynności służbowych, a nie tylko do przeciwdziałania powstawaniu uszczerbków na ciele i zdrowiu¹⁴. Niewątpliwie, w ten sposób interpretowany niniejszy przepis prawny, odnosi się zarówno do aspektu prewencyjnego, jak i do aspektu bezpośredniego odnoszącego się do bezpieczeństwa osobistego policjanta. Kwalifikacja czynu jako przestępstwa na podstawie art. 222 § 1 k.k.¹⁵ wymaga spełnienia dwóch zasadniczych przesłanek. Po pierwsze, należy wykazać, iż sprawca działał z zamiarem, który zakładał skierowanie jego działania przeciw-

14 Wyrok SA w Łodzi z 31.01.2002 r., II AKa 252/01, LEX nr 104416.

15 Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, Dz. U. z 2024 r. poz. 17, 1228.

ko funkcjonariuszowi publicznemu lub osobie udzielającej mu pomocy. Po drugie, czyn ten musi mieć bezpośredni związek z pełnieniem przez adresata obowiązków służbowych¹⁶. Taka konstrukcja normatywna podkreśla szczególną ochronę, jakiej doświadczają osoby pełniące funkcje publiczne, będąc jednocześnie wyrazem intencji ustawodawcy, który dąży do zapewnienia bezpieczeństwa instytucjonalnego i porządku publicznego. Zwrot „narusza nietykalność cielesną” powinien być interpretowany jako każda forma ingerencji sprawcy w integralność fizyczną innej osoby, obejmująca zarówno działania o charakterze bezpośrednim, jak i pośrednim. Oznacza to, że pojęcie to odnosi się nie tylko do czynów skutkujących wyraźnym uszkodzeniem ciała, lecz również do wszelkich form kontaktu fizycznego, które wbrew woli pokrzywdzonego zakłócają jego nietykalność. W świetle orzecznictwa i doktryny prawniczej do katalogu takich zachowań zalicza się między innymi popchnięcie, odepchnięcie czy szarpnięcie, o ile ich intensywność przekracza granice społecznie akceptowalnych interakcji międzyludzkich¹⁷. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, zwrot „w związku z pełnieniem czynności służbowych” należy interpretować jako powiązanie zachowania sprawcy z określoną czynnością podejmowaną bądź uprzednio wykonaną przez funkcjonariusza w ramach jego ustawowych kompetencji. Jednocześnie, w sytuacji, gdy działanie funkcjonariusza ma charakter bezprawny, a zatem wykracza poza kategorię „niewłaściwego zachowania” w rozumieniu art. 222 § 2 k.k., naruszenie jego nietykalności cielesnej nie może być kwalifikowane na podstawie art. 222 k.k.¹⁸. W pojęciu „osoby przybranej do pomocy” można teoretycznie uwzględnić również osobę, która spontanicznie udziela wsparcia funkcjonariuszowi publicznemu w realizacji jego obowiązków służbowych. Jednak taka interpretacja budzi wątpliwości w kontekście znaczenia samego terminu „przybrana”¹⁹. Analiza językowa wskazuje, że „przybranie” implikuje pewien akt woli i decyzję podmiotu uprawnionego do dokonania takiego aktu. W związku z tym wydaje się, że aby osoba mogła zostać uznana za „przybraną do pomocy”, konieczne jest jej formalne lub choćby dorozumiane włączenie do działań funkcjonariusza publicznego. Spontaniczna pomoc, choć niewątpliwie może mieć istotne znaczenie praktyczne, niekoniecznie spełnia wymogi tej definicji. Jednocześnie z perspektywy wykładni systemowej i funkcjonalnej, interpretacja rozszerzająca zakres pojęcia „osoby przybranej do pomocy” na każdą osobę spontanicznie wspierającą funkcjonariusza, mogłaby prowadzić do niepożądanych konsekwencji prawnych. Brak jednoznacznych kryteriów dotyczących takiej sytuacji mógłby skutkować niejasnościami co do zakresu ochrony prawnej, odpowiedzialności czy uprawnień takiej osoby. Konkludując, o ile szeroka interpretacja tego pojęcia może mieć swoje uzasadnienie w niektórych przypadkach, wymaga ona szczególnej ostrożności oraz uwzględnienia zarówno aspektów językowych, jak i systemowych norm praw-

16 S. Pieprzny, *Administracja bezpieczeństwa i porządku publicznego*, Rzeszów 2008, s. 17.

17 Postanowienie SN z 24.06.2010 r., II KK 145/10, LEX nr 619619.

18 Postanowienie SN z 11.04.2019 r., III KK 33/18, LEX nr 2648643.

19 Wyrok SA w Katowicach z 17.05.2007 r., II AKa 142/07, LEX nr 331807.

nych. Jednocześnie w literaturze wskazuje się, że przedmiot ochrony w omawianym kontekście stanowi w głównej mierze działalność instytucji państwowych oraz samorządowych, realizujących swoje ustawowe zadania – w kontekście rozważań zawartych w artykule – za pośrednictwem funkcjonariuszy policji oraz osób im przybranych. Ochrona ta ma na celu zapewnienie prawidłowego funkcjonowania organów administracji publicznej, ich niezależności oraz skuteczności w wykonywaniu powierzonych im kompetencji. Tak sformułowany przepis prawny, będący celem niniejszej analizy, pomimo że odnosi się bezpośrednio do funkcjonariuszy publicznych, w tym i funkcjonariuszy policji reprezentujących daną instytucję, niewątpliwie ma na celu zabezpieczenie przed ingerencją w procesy decyzyjne, naruszeniem autorytetu urzędów oraz przeciwdziałanie czynom, które mogłyby zakłócić wykonywanie obowiązków przez osoby pełniące funkcje publiczne²⁰.

Czynna napaść na policjanta, będąca jednym z najpoważniejszych przestępstw przeciwko porządkowi publicznemu, stanowi nie tylko zagrożenie dla bezpieczeństwa funkcjonariuszy, ale także podważa zaufanie obywateli do instytucji państwowych. Współczesne wyzwania związane z zapewnieniem porządku i przestrzegania prawa coraz częściej wiążą się z koniecznością interwencji organów ścigania w sytuacjach pełnych napięć społecznych, co nierzadko prowadzi do eskalacji przemocy. W niniejszej części artykułu dokonana zostanie analiza przestępstwa czynnej napaści na policjanta z perspektywy prawnej oraz praktycznej. Zostanie przedstawione definiowanie i zakres tego przestępstwa. Ponadto, zostaną omówione wybrane aspekty orzecznictwa sądowego, które ilustrują, jak przepisy prawa karnego są stosowane w przypadkach napaści na funkcjonariuszy, oraz jakie konsekwencje prawne ponoszą sprawcy tych czynów. Przedmiot ochrony określony w niniejszym przepisie odnosi się do zapewnienia prawidłowego funkcjonowania instytucji państwowych oraz organów samorządu terytorialnego, a także do nietykalności cielesnej funkcjonariuszy publicznych, która stanowi istotny element autonomii oraz godności jednostki ludzkiej. Ochrona tych wartości jest kluczowa dla utrzymania porządku publicznego, sprawiedliwości społecznej i stabilności instytucjonalnej państwa. W kontekście instytucji państwowych i samorządu terytorialnego, przedmiotem ochrony jest ich prawidłowa działalność, która zapewnia realizację obowiązków publicznych, z poszanowaniem zasad praworządności, przejrzystości i efektywności. Ochrona ta ma na celu zapobieganie wszelkim zakłóceniom, które mogłyby wpłynąć na ich sprawne funkcjonowanie, w tym zarówno działania, które mogą zagrażać integralności instytucji, jak i te, które mogą prowadzić do naruszenia praw obywatelskich lub funkcji administracyjnych. Z kolei nietykalność cielesna funkcjonariusza publicznego, która jest elementem autonomii jednostki ludzkiej, jest niezbędnym warunkiem zapewnienia pełnej realizacji jego funkcji służbowych. Tego rodzaju ochrona jest fundamentem godności osoby wykonującej obowiązki publiczne i stanowi gwarancję ochrony przed przemocą

20 A. Lach, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. IV, red. V. Konarska-Wrżosek, Warszawa 2023, str.1181.

oraz przymusem ze strony osób trzecich. Zachowanie nietykalności cielesnej funkcjonariusza ma także na celu zapewnienie efektywności wykonywanych przez niego zadań, ponieważ tylko w atmosferze bezpieczeństwa i szacunku możliwe jest realizowanie przez niego misji publicznych w sposób odpowiedzialny i profesjonalny²¹. Podkreślenie ochrony tych wartości w przepisach prawnych nie tylko wzmacnia zaufanie obywateli do instytucji publicznych, ale również buduje fundamenty demokratycznego państwa prawa, gdzie zarówno instytucje, jak i jednostki są chronione przed niewłaściwymi ingerencjami i zagrożeniami, a ich autonomia i godność są szanowane. Znamię „czynnej napaści” należy rozumieć jako każde działanie, które zostało podjęte w celu wyrządzenia krzywdy fizycznej drugiemu człowiekowi. W prawie karnym termin ten odnosi się do określonego zachowania sprawcy, mającego na celu bezpośrednie naruszenie dobra prawnego w postaci zdrowia lub ciała ofiary. W ramach tego znamienia istotna jest aktywność sprawcy, która wyraża się w formie czynu mającego na celu fizyczne uszkodzenie ciała, wywołanie obrażeń lub innych form przemocy fizycznej. Tego rodzaju działanie nie musi jednak zawsze prowadzić do rzeczywistego skutku w postaci uszczerbku na zdrowiu – wystarczy, że zachowanie sprawcy może wywołać takie skutki w przyszłości²². Czynna napastć, rozumiana jako agresywne działanie skierowane przeciwko innej osobie, może przybrać postać zarówno pełnej, dokonanej napaści, jak i usiłowania jej dokonania. Nawet w przypadku usiłowania naruszenia nietykalności cielesnej, samo podjęcie gwałtownych działań, które mogą prowadzić do naruszenia nietykalności, wypełnia znamiona przestępstwa napaści. Zgodnie z przepisami prawa, przestępstwo napaści nie wymaga, aby wynik zdarzenia – w postaci rzeczywistego uszkodzenia ciała lub innego rodzaju obrażeń – został osiągnięty. Kluczowe jest bowiem wykazanie, że sprawca podjął działanie o charakterze gwałtownym, agresywnym, zmierzającym do naruszenia nietykalności cielesnej drugiej osoby. W tym kontekście, istotnym elementem przestępstwa napaści jest jego gwałtowność, a nie konkretny rezultat w postaci uszkodzenia ciała. Oznacza to, że samo podjęcie czynności mających na celu dokonanie napaści, które wywołują realne zagrożenie dla osoby pokrzywdzonej, stanowi wystarczającą podstawę do uznania takiego zachowania za przestępstwo²³. Zgodnie z dominującym w orzecznictwie oraz doktrynie poglądem, czynną napastć definiuje się jako każde działanie podejmowane w celu wyrządzenia krzywdy fizycznej drugiej osobie, niezależnie od tego, czy zamierzony skutek, czyli fizyczne uszkodzenie ciała, zostaje osiągnięty. Istotą czynnej napaści jest zamiar jej dokonania oraz podjęcie określonych działań, które są skierowane ku realizacji tego zamiaru. Przykładem takiej napaści może być wykonanie gestu agresji, takiego jak uniesienie ręki w kierunku innej osoby, co może sugerować zamiar zadania jej ciosu, mimo że ostatecznie nie dochodzi do kontaktu fizyczne-

21 P. Zakrzewski [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. J. Majewski, Warszawa 2024, art. 223, s. 1107.

22 *op.cit.*

23 wyrok SA w Krakowie z 27.01.2020 r., I AKa 125/19, LEX nr 3145361.

go²⁴. Przypisanie sprawcy odpowiedzialności za przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego wymaga przeprowadzenia szczegółowego procesu oceny okoliczności, w których doszło do ataku. Przede wszystkim, konieczne jest ustalenie, czy napaść miała miejsce w trakcie pełnienia przez funkcjonariusza obowiązków służbowych, co stanowi podstawowy element determinujący kwalifikację czynu jako czynnej napaści na funkcjonariusza. W tym przypadku, atak sprawcy powinien zostać uznany za bezpośrednio związany z wykonywaniem obowiązków służbowych przez funkcjonariusza, co wiąże się z realizowaniem zadań wynikających z jego roli publicznej. Drugim kluczowym zagadnieniem, które wymaga ustalenia, jest kwestia, czy do napaści doszło w kontekście pełnienia przez funkcjonariusza obowiązków służbowych, ale niekoniecznie w trakcie ich wykonywania. Oznacza to, że analiza powinna obejmować nie tylko same okoliczności czasowe ataku, ale również jego związek z wykonywaniem przez funkcjonariusza czynności służbowych. W przypadku, gdy napaść miała miejsce w związku z takimi obowiązkami, choćby niekoniecznie w ich trakcie, może również zostać zakwalifikowana jako przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego. W związku z powyższym, istotne staje się precyzyjne zrozumienie i wyjaśnienie, jakie elementy sytuacyjne oraz normatywne warunkują przypisanie sprawcy odpowiedzialności za tego rodzaju przestępstwo. W szczególności, należy uwzględnić zarówno okoliczności związane z czasem i miejscem zdarzenia, jak i sam charakter wykonywanych przez funkcjonariusza obowiązków, które mogły mieć wpływ na zaistnienie napaści. Ponadto, należy wskazać, że sama ocena okoliczności powinna uwzględniać kontekst społeczny i prawny, w którym funkcjonariusz wykonuje swoje zadania, a także stopień zagrożenia, jakie stanowi dany atak dla jego integralności fizycznej i prawnej²⁵. W kontekście rozpatrywanego zagadnienia odnoszącego się do czynnej napaści na funkcjonariuszy policji ważne jest zinterpretowanie pojęcia występującego w treści niniejszego przepisu prawnego, jakim jest podobnie niebezpieczny przedmiot. Niewątpliwie, jak wskazuje się w literaturze, zaliczenie przedmiotu do grupy „podobnie niebezpiecznych” nie jest uzależnione od jego pierwotnego przeznaczenia, lecz od obiektywnych cech, które pozwalają ocenić, że użycie go w kontekście ataku na funkcjonariusza publicznego wiąże się z zagrożeniem podobnym do zagrożenia, jakie stwarza broń palna. W związku z tym, kluczowe znaczenie ma analiza właściwości danego przedmiotu oraz potencjalnych skutków jego użycia. Oznacza to, że przedmioty, które z pozoru mogą być używane do innych celów, lecz w specyficznych okolicznościach stwarzają nieproporcjonalne ryzyko dla zdrowia lub życia funkcjonariusza, mogą zostać uznane za „podobnie niebezpieczne” do broni palnej. W praktyce, przy kwalifikowaniu przedmiotu jako „podobnie niebezpiecznego”, istotna jest ocena zarówno jego fizycznych właściwości, jak i potencjalnych skutków działania w kontekście ataku. Przykładowo, przedmioty takie jak nóż,

24 A. Barczak-Oplustil, M. Iwański [w:] *Kodeks karny. Część szczególna*. Tom II. Część II. Komentarz do. art. 212–277d, red. W. Wróbel, A. Zoll, Warszawa 2017, art. 223.str. 157.

25 Wyrok SN z 3.11.2004 r., V KK 1/03, LEX nr 141319.

młotek czy inne narzędzia, które w odpowiednich warunkach mogą wyrządzić poważne obrażenia, mogą zostać uznane za równie niebezpieczne jak broń palna, jeżeli ich użycie prowadzi do porównywalnego stopnia zagrożenia życia lub zdrowia funkcjonariusza. W szerokim orzecznictwie sądowym wskazuje się, że podobieństwo stopnia zagrożenia wynika nie tylko z samego charakteru przedmiotu, ale także z okoliczności, w jakich zostaje on użyty. W kontekście przedstawionej materii istotne jest, aby ocenić, czy użycie danego przedmiotu w danym przypadku stwarza zagrożenie o charakterze porównywalnym do zagrożenia wynikającego z użycia broni palnej. Tym samym, kluczowe staje się uwzględnienie zarówno cech obiektywnych przedmiotu, jak i subiektywnego zamiaru sprawcy, co w konsekwencji prowadzi do uznania przedmiotu za „podobnie niebezpieczny” w kontekście ataku na funkcjonariusza publicznego²⁶.

Podsumowanie

Funkcjonariusz publiczny, a w kontekście rozważań przedstawionych w niniejszym artykule jest osobą, przed którą stawia się szczególne wymagania. W związku z pełnioną funkcją ciąży na nim określona odpowiedzialność za popełnione błędy, zarówno dyscyplinarna, jak i ta znacznie donioślejsza w skutkach – karna. Niewątpliwie, kiedy mamy do czynienia z funkcjonariuszem publicznym, a zatem także z funkcjonariuszem Policji, to należy wymagać od niego szczególnej wnikliwości i znajomości obowiązujących przepisów. Jednocześnie analiza przepisów prawnych dotyczących ochrony funkcjonariuszy policji pozwala dostrzec istotną rolę, jaką pełnią one w zapewnieniu nie tylko bezpieczeństwa publicznego, ale i ochrony prawnej ich samych. Ochrona ta nie tylko umożliwia funkcjonariuszom efektywne wykonywanie powierzonych im zadań, ale także wzmaga poczucie stabilności i pewności, które są niezbędne do podejmowania trudnych i często niebezpiecznych decyzji w czasie służby. Wybrane przepisy, w tym regulacje dotyczące odpowiedzialności karnej i ochrony przed przestępstwem czynnej napaści na policjanta lub naruszeniem nietykalności cielesnej, stanowią fundament, na którym opiera się efektywność działań policji w państwie prawa. Równocześnie jednak, konieczne jest dalsze monitorowanie oraz ewaluacja systemów ochrony prawnej, aby odpowiednio reagować na zmieniające się wyzwania społeczne i legislacyjne. Jedynie wówczas możliwe będzie zapewnienie właściwego balansu między ochroną ładu, bezpieczeństwa i porządku publicznego a respektowaniem praw i wolności obywatelskich.

²⁶ Wyrok SA w Białymstoku z 18.12.2002 r.

Bibliografia

1. Babiński, A., W poszukiwaniu definicji bezpieczeństwa w Polsce, "Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy" 2020, nr 35/2.
2. Barczak-Oplustil, A., Iwański, M. [w:] Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Część II. Komentarz do art. 212–277d, red. W. Wróbel, A. Zoll, Warszawa 2017, art. 223.
3. Jurgilewicz, M., *Środki przymusu bezpośredniego i broń palna. Użycie lub wykorzystanie w ochronie bezpieczeństwa wewnętrznego*, Warszawa 2015.
4. Jurgilewicz, M., *Cyberterroryzm jako forma zagrożenia bezpieczeństwa i porządku publicznego – rozważania na podstawie wybranych aktów prawnych*, [w:] *Cyberterroryzm. Nowe wyzwania XXI wieku*, praca zbiorowa pod redakcją T. Jemioły, J. Kisielnickiego, K. Rajchela, Warszawa 2009.
5. Kitler, W., Bezpieczeństwo wewnętrzne w świetle współczesnych wyzwań teorii i praktyki problemu w: *Wiedza obronna* 2023, Vol. 282 No. 1.
6. Kowalski, G., *Bezpieczeństwo państwa i porządek publiczny jako wartości konstytucyjne*, w: *Społeczno-moralna potrzeba bezpieczeństwa i porządku publicznego*, red. nauk. J. Świtka, M. Kuć, G. Gozdór, Lublin 2007.
7. Lach, A. [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. IV, red. V. Konarska-Wrzošek, Warszawa 2023.
8. Lisicki, M., *Zarządzanie bezpieczeństwem publicznym*, Warszawa 2011.
9. Pieprzny, S., *Administracja bezpieczeństwa i porządku publicznego*, Rzeszów 2008.
10. Pikulski, S., *Karnomaterialne i kryminologiczne aspekty bezpieczeństwa państwa*, Warszawa 1996.
11. Pikulski, S., *Podstawowe zagadnienia bezpieczeństwa publicznego*, [w:] *Prawne i administracyjne aspekty bezpieczeństwa osób i porządku publicznego w okresie transformacji ustrojowo-gospodarczej. Materiały z konferencji naukowej Mierki 26–27 października 2000*, pod redakcją W. Bednarka, S. Pikulskiego, Olsztyn 2000.
12. Rajchel, K. (red.), *Administracja bezpieczeństwa i porządku publicznego ze szczególnym uwzględnieniem aspektów prawno-organizacyjnych Policji*, Warszawa 2009.
13. Sarnecki, P., Czarny, P., *Kompetencje organów władzy publicznej w zakresie ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego*, w: *Bezpieczny obywatel – bezpieczne państwo*, red. nauk. J. Widacki, J. Czapska, Lublin 1998.
14. Ura, E., *Prawo administracyjne*, Warszawa 2010.
15. Zakrzewski, P. [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. J. Majewski, Warszawa 2024, art. 223.

Akty prawne

1. Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. z 2009 r., nr 114, poz. 94.
2. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, Dz. U. z 2024 r. poz. 17, 1228.

Orzecznictwo

1. postanowienie SN z 11.04.2019 r., III KK 33/18, LEX nr 2648643.
2. postanowienie SN z 24.06.2010 r., II KK 145/10, LEX nr 619619.
3. wyrok SA w Katowicach z 17.05.2007 r., II Aka 142/07, LEX nr 331807.
4. wyrok SA w Krakowie z 27.01.2020 r., I Aka 125/19, LEX nr 3145361.
5. wyrok SA w Łodzi z 31.01.2002 r., II Aka 252/01, LEX nr 104416.
6. wyrok SN z 3.11.2004 r., V KK 1/03, LEX nr 141319.
7. wyrok SA w Białymstoku z 18.12.2002 r.